СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. Ч. 215. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 1-го листопаду 1945. No. 215. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, November 1, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016, 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ПРЕЗИДЕНТ ПРИЗНАЄ ПОТРЕБУ ПІДВИШКИ ДЛЯ РОБІТНИКІВ БЕЗ ПІДВИШКИ ЦІН

У своїй радіо-промові у вівторок 30. жовтня президент Гері С. Труман візвав як підприємців так і робітників до порозуміння в спорах. Він признав, що ціни життевих продуктів пішли значно вгору і тому робітники повинні дістати підвишку. Одначе він вказав, що робітники не можуть при скорочених годинах праці принести домів таку плату, яку приносили вчасі війни, тому робітники мусять бути помірковані у своїх домаганнях, щоб не прийшло до дальшої підвишки цін на життеві продукти. Водночас президент проголосив поправку до екзекутивного розпорядку з 18. серпня 1945 р. і дозволив на підвишку плат у трьох категоріях. Цей розпорядок у практиці зносить так звану „малу сталеву формулу", проголошену з початком війни, а яка заборонювала підвишку платень без дозволу уряду.

Промова президента не задоволила ні представників капіталу, ні представників праці і безпосередно по проголошенню засад президентом розпочалася гаряча дискусія над його промовою в розмовах і газетних статтях.

ХОЧУТЬ ЗАБОРОНИТИ СТРАЙКИ.

Військова Комісія палати репрезентантів приняла постанову, щоб знести Акт про Воєнні Робітничі Спори, а на місце цього акту установити закон, який обмежує політичну діяльність робітничих юній. Законопроект передбачує теж заборону страйків вчасі, коли ще не вийшов контракт, заключений між юнією і підприємством. Юнія, яка викличе страйк вчасі правної сили контракту, має заплатити кару, а крім того покрити шкоду, яку потерпів би підприємець із за незаконного страйку. Юнія не малаб теж права стягати від своїх членів датків на політичну боротьбу.

ЗНЕСЕНО ПАЙКИ НА ВЗУТТЯ.

Бюро Адміністрації Цін знесло пайкування на взуття з днем 31. Жовтня. Ясно-сині пайкові стемплі з видрукованим літаком, призначені на пайки при купуванню черевиків, стануть тепер воєнною пам'яткою для збирачів рідкостей.

ПОНАД ПІВ БІЛІОНА ПРИЗНАНО ДЛЯ УНРРА.

Буджетова Комісія палати репрезентантів поручила конґресови признати на допомогу жертвам війни суму $550,000,000 до розпорядку УНРРА.

ВОЄННИЙ ДЕПАРТАМЕНТ ЗА ЗЛУКУ ВОЄННИХ АГЕНЦІЙ.

Департамент війни вислав домагання до конґресу, щоб злучити в один спільний департамент дотеперішні три роди збройних сил, а це армію, фльоту і повітряні сили обох цих установ. Спільна назва для нового департаменту малаб бути „Збройні Сили" під управою секретаря збройних сил. Воєнний департамент вислав таку саму пропозицію до теперішних начальників штабів.

ПАЛАТА УХВАЛЮЄ НАЙБІЛЬШУ ВОЄННУ ФЛЬОТУ

Палата репрезентантів ухвалила у вівторок 30. жовтня одноголосно придбати найбільшу в світі воєнну Фльоту. Вона малаб бути більша, ніж злучені воєнні фльоти всіх держав у світі. Злучені Держави малиб дістати разом 6,084 кораблів загальної містоти 4,698,000 тон. У дискусії конґресмени виявили потребу втримання світового миру за всяку ціну, одначе признали конечність спинити наїзника кожної хвилини, колиб зайшла небезпека.

КОМІСІЯ ДЛЯ ДАЛЕКОГО СХОДУ РІШИЛА ЗАЖДАТИ НА РОСІЮ.

Дорадча Комісія для Далеко-Східних Справ, складена з представників 10 держав зібралася у Вашинґтоні у вівторок 30. жовтня, але теж і перервала свої наради на один тиждень в переконанню, що представник Совєтів візьме участь в нарадах. Надіються, що Росія ще візьме участь в комісії.

НАУКОВЦІ ДАЛЬШЕ ДОМАГАЮТЬСЯ ЗАБОРОНИ АТОМОВОЇ БОМБИ.

Ліста науковців, які домагаються недопущення до війни через заборону виробу атомової бомби, зросла через додаток 515 нових імен. Лісту веде Університет Гарвард і Технольоґічний Інститут з Масачусетс. Науковці видали „Заяву про Контролю Атомової Енерґії." У ній сказано, що проти атомової бомби нема оборони. Коли інші держави вироблять атомову бомбу, велика частина цивілізації буде знищена. Треба небувалого міжнародного співділання для вратування людства.

РОМАН КУПЧИНСЬКИЙ:

ТІ ТИСЯЧІ-ТИСЯЧІ МОГИЛ

Ті тисяч-тисячі могил,
Ті тисяч-тисячі калік,
Хто каже сам: За дармо!?...
Народ жадав життя і сил!
Таж сум на бік і жаль на бік
В бадьорі струни вдармо!

Хто з них упав на полі жертв
За цілість крадених ланів,
За правду і свободу,
— Тому, що дав найбільшу з жертв,
Він перший з вибраних синів,
Він вільний для народу.

Хто немічним вернув у дім,
Хто втратив руки, ноги, зір,
Чи скарби слуху, мови,
Той буде ставитись усім,
Яко доказ чести, як примір
Великої любови...

Ті тисяч-тисячі могил,
Ті тисяч-тисячі калік,
Все виплатиться згодом!
Із них народ вогонь до жил
Зачерпуватиме повік,
Бо став від них народом!

Степан Лисак.

Мазепинка

З мойого однострою нічого не залишилося, тільки мазепинка.

Шапка Українського Січового Стрільця.

Я зберігаю її як дорогу реліквію — на спомин...

Сіра, виблідла від сонця й літ, лежить і чекає...

Двадцять пять твердих еміґрантських літ.

Чекає й вірить...

Бачила зі мною у днях Воскресення в Городі-Льва розмаяні жовтоблакитні прапори, — квіти під ногами, — великі афіші на мурах. („...Ти вільний народе...")

Свобода... Свобода... Свобода...

Моя мазепинка.

Вона вірить, що я її ще раз візьму на свою голову — де-не-де на скрані зі сріблистим волоссям — та й піду з нею так як колись перед літами...

За волю й стрілецьку славу.

Буває вечером витягаю її обережно з шафи й кохаюся її маєстатом.

Довгі години з нею розмовляю — її споминами я молодію.

Вона мені пригадує, що я був Українським Січовим Стрільцем.

Та вояком Української Галицької Армії.

Моя мазепинка.

Немов у фільмі перелітають у моїй голові живі спомини: фраґменти боїв, села, містечка, профілі моїх другів — живих і тих, що впали за Волю Батьківщини.

Найкращі з найкращих споминів...

Я бачу неначе вчора: славний Чортківський прорив, — плече в плече стрілецькі лави, — каламутну річку Збруч, — широкі лани соняшної України, — завзяті бої, — тріюмфальний похід Української Галицької Армії в серці України...

І так картина за картиною без впину дефілюють перед моїми очима.

Кліщі смерти, — тисячі могил без хрестів, — Зимовий похід... Скитання...

Боже, чи ж можна те все вам переказати?

Мазепинка — німий свідок нашого Визвольного Зриву.

Коли я так на неї дивлюся, а думками-споминами ген-ген у Батьківщині, в ту хвилину я забуваю, що я нині не вояк, мені здається, що я ще вчора тримав у руках кріс.

В її обіймах я молодію й чуюся переможцем нашого майбутнього...

В сірих буднях на чужині вона мені у вояцьку душу вливає невмирущу віру, скріпляє надію, що ще раз вернуться „тії Стрільці Січовії" в моїй мазепинці.

СМУТС ВЗИВАЄ ДО НЕГАЙНОГО СКЛИКАННЯ МИРОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Полевий маршал Ян Смутс, премієр Полудневої Африки, відповідаючи на овацію, що відбулась в його честь за провідництво у війні, вказав на велику небеспеку, в якій находиться теперішний світ. А то через те, що перші мирові наради Ради Заграничних Міністрів, що відбулись недавно тому в Лондоні, скінчилися на нічім. Смутс каже, що тому, що так сталось, треба скликати негайно міжнародну мирову конференцію і заапелювати до сумління всіх держав, що саме на них лежить тепер відповідальність за розвязку світових проблем. Відповідальність, казав Смутс, лежить на нас усіх і всі ми мусимо старатись вратувати, що можливе. Безпосередні вигляди на поліпшення є ніякі. Усе виглядає чорне. Рада Заграничних Міністрів, що мала принести поліпшення, цього не зробила. Ті, що так добре поводились вчасі війни і знаходили на все розвязку, тепер не дописали. Але, казав Смутс, те все є переходове. Це тільки тимчасова невдача. Якщо не можуть розвязати проблем ті провідники, що радили в Лондоні на Раді Заграничних Міністрів, то треба відкликатись до сумління світа і скликати міжнародну мирову конференцію.

НІХТО НЕ БЕРЕТЬСЯ СКЛИКУВАТИ РАДИ МІНІСТРІВ.

З Лондону звідомляють, що нема найменшої надії, щоб упродовж цього року могли відбутись ще одні мирові наради Ради Заграничних Міністрів. Кажеться, що ніхто не хоче їх скликувати, бо не хоче брати відповідальности за нову невдачу. А так є, що ніщо не змінилось від останніх нарад, себто, що кожний стоїть при своїм, отже з одного боку Совєти, а з другого всі інші.

ТРУМАН, АТЛІ І КІНҐ НА КОНФЕРЕНЦІЇ В ЛИСТОПАДІ.

Британський премієр Клімент Атлі повідомив парлямент, що він плянує відбути конференцію з президентом Труманом у Вашинґтоні 11. листопаду. У конференції має взяти участь теж і премієр Канади Мекензі Кінґ. Тому, що предметом конференції має бути справа атомової бомби, у конференції візьме участь предсідник британської Дорадчої Комісії Атомової Енерґії, сер Джан Андерсон. З ними поїдуть теж і інші знавці. Так як тепер уложена програма предметом розмов буде лише справа атомової сили. Одначе загадочна є заввага бувшого премієра Винстона Чорчила, який висловив надію, що на конференції будуть порушені теж заграничні справи. Коли Атлія запитали, чи на конференції буде теж маршал Сталін, Атлі сказав, що це прийде постепенно.

ТОВПА НА ЯВІ ВБИЛА БРИТІЙСЬКОГО ҐЕНЕРАЛА.

Індонезійські націоналісти на острові Ява вбили британського ґенерала А. В. Малабія серед загальної метушні, хоч між обома противними таборами дійшло до згоди, щоби заперестати дальшу збройну боротьбу. Докладних вісток ще нема, як це сталося. Оприлюднено лише, що ґенерал Малабі попав між товпу індонезійців, коли вийшов із кватири.

КИТАЙСЬКІ КОМУНІСТИ ВСТАНОВИЛИ СВОЮ СТОЛИЦЮ В КАЛҐАН.

Упродовж двох останніх місяців китайські комуністи зосередили свою силу в місті Калґан і тут установили свою столицю. Калґан є другим найбільшим осередком комуністичтів після Єнан. Вони заняли його ще 23. серпня, коли російські війська посунулися проти японців у Нутрішній Монґолії і японці мусіли тікати. Звідси комуністи контролюють залізницю і населення в числі яких 40,000,000 людей.

Центральний китайський уряд під адміністрацією Чіянґ-Кай-Шека із Чункінґу збирає тепер свої сили на границі Манджурії в околиці Великого Муру, але комуністи приготовляються до оборони Манджурії.

Зогляду на це, що війна між центральним китайським урядом і комуністичним дійшла до таких розмірів, що її не вдасться вже спинити, американські маринарі, які перебувають у Китаю на те, щоб обняти територію опорожнену японцями, найшлися в небеспечнім положенню. Вони можуть бути приневолені вмішатися в боротьбу для самооборони, як це сказав американський офіцир, який перебуває на чолі армії в Шанґаю.

ЯПОНЦІ УБИВАЛИ МАСОВО УМОВО ХВОРИХ.

Вчасі судової розправи проти японського ґенерала Ямашіта у Манілі, свідки виявили, що японці вбивали масово умово недужих, які перебували у шпитали в Манілі. Японські вояки, включаючи й офіцирів, напали на шпиталь і вбивали людей крісами, та шаблями або й ножами.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА: Неодинокe число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число з суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЛИСТОПАДОВА ДІЙСНІСТЬ

Як у Києві задзвонили воскресні дзвони, проголошуючи самостійну Українську Народню Республику, дня 22. січня 1918 року, то цілком природно мусів прийти час, що відгомін цеї великої й довго ожиданої події мусів відбитись і у Львові, в серцю Західної України, теж скиненням ярма і проголошенням своєї рідної державности.

Так і сталось 1. листопаду 1918 року.

Як для одної так і для другої події треба було розвалу — з одного боку Росії, з другого Австро-Угорщини. Треба було, щоб спалахнула революція, захитала старим ладом і розвалила старі тюрми народів.

Так сталось пропамятного 1918 року.

Та революція, як знаємо, може зруйнувати старий лад чи стару тюрму, але не гарантує, що з руїни зродиться справжній кращий лад, що на місце тюрми прийде вільне життя. Знищивши стару владу, та ще чужу, що гнобила, треба було вміти зараз поставити нову, рідну, і дати їй таку підпору, щоб вдержалась. Отже була нагода, але цеї доброї нагоди, яку мав український нарід в 1918 році, коли відродились українські народоправні держави в Києві й у Львові, він якслід не використав. А може й не міг використати, бо не був до таких великих моментів відповідно підготований — у проводі й в масі. Це є історичний факт.

Тепер, по другій світовій війні, такої нагоди, як брати під увагу теперішне міжнародне положення, наразі нема. Просто тому, що Росія, головний ворог вільної й народоправної України, вийшла з цеї війни *скріпленою у своїм центрі, в Москві*, і є нині далеко сильнішою від тої Росії, що її центр був в 1918 році в Петербурзі, коли Україна відривалась від неї. Виходилоб, що як український нарід не спромігся вдержати свою самостійність за слабої Росії, то як може надіятись видобутись спід тоїж самої Росії, коли вона стала далеко сильнішою, одною з перших потуг у світі? Та проте може надіятись! Тому, що зріс у національній свідомости, а теж і з інших причин.

На нашу думку Україна булаб таки вдержала свою самостійність, якби не напад Польщі на Західну Україну, якби не бої за Львів і Галичину, що звязували національно найсвідомішу частину українського війська, що, як на ті часи, представляла собою поважну мілітарну силу, яка, якби не війна з Польщею, булаб допомогла Українській Центральній Раді вдержатись в Києві й прогнати московських большевиків з України. Польща завдала Україні своєю війною найбільший удар. За це вона тепер теж платить такою самою трагедією і втратою незалежности, як і Україна. Та тепер, коли вже подавляюча більшість українських земель під Росією, не буде вже 22. січня і 1. листопаду з 1918. року, а буде тільки один, спільний, великий зрив проти тиранії й московського тоталітаризму. До того зриву мусить прийти скорше чи пізніше. Просто тому, що в цілім світі не буде місця для таких тираній, як та, що її центр в Кремлі. На такий момент, мирний чи революційний, треба бути українському народови готовим.

Сила — з відповідальністю за лад і мораль

Начальник генерального штабу Злучених Держав, генерал Джордж С. Маршал, виголосив 29. жовтня вчасі Форуму, тобто викладів з ділянки біжучої політики, доклад на тему відповідальности тих, що перемогли у війні, згл. відповідальности Злучених Держав.

Після зясування президентом Труманом підстав загранічної американської політики щойно перед двома днями промова начальника головної булави набирає важного значіння в цілім світі. Самий генерал Маршал стверджує, що предмети, над якими застановлялися промовці на Форумі, інтересують людей по всьому світі. Всі, що слухають тих промов, каже Маршал, свідомі великої відповідальности Злучених Держав після важко добутої перемоги. Та й самі американці тепер далеко більше відчувають відповідальність за долю свого краю і за долю цілого світу, ніж коли-небудь перед тим. Але теперішній світ є далеко складніший, ніж колинебудь перед тим. Навіть такі люди, які здавна інтересуються світовими конфліктами, приходять до висновку, що не знають, як їх тепер наладнати. Що більше, нема якогось упрощеного способу, щоб наладнати світові проблеми. Тому саме треба до них підходити терпеливо, терпимо і з прихильністю.

Світ є тепер потрясений повоєнними переживаннями, що відбивається погано на його моралі. Та проте слідно між людьми „відчування потреби правовости". Це означає, що мусить бути в світі якесь вроджене почуття ладу. Колиб ми це заперечували, то ми заперечувалиб існування Бога. Відчування потреби ладу можна слідити теж і політичній думці. Вже від початку історії чоловік придумував правила належної поведінки, коли лише йшло про те, щоб остатися в живих після катастрофи. Такі правила появилися насамперед в родині, потім в громаді, а дальше в краю.

У державних суспільностях є введені ясно означені правила, на підставі яких можемо укладати наше життя. Отже тому майже всюди у світі закон забороняє вбивства, насилля, злодійства. У наших складних суспільностях незаконною є змова для ошуства або для визиску. Для виконання таких засад суспільність настановляє поліцію, а для покарання винуватих збудовано тюрми, а навіть і засоби для виконування кари смерти. Такий лад панує на цілій нашій планеті. Між людьми є змагання, або до співділання в таких справах, або до панування над іншими. Гітлер хотів запанувати над світом і наложити свій лад, тому викликав оцю велитенську різню. Зате Ліга Націй хотіла завести всесвітній лад через співпрацю. Час і простір так зменшилися, що лише один або другий спосіб можливий у світі. Тепер уже не вистарчають громадські або державні правила для світового співжиття.

Тому, що Злучені Держави є тепер одним із старших спільників у цьому світі, ми маємо великий інтерес у складанню таких правил поведінки у світі. У такий спосіб я приходжу до зясування нашої відповідальности за перемогу. Співробітниками з нами є такі народи, котрі мають спроможність самі вирішувати свої справи. Для упрощення я скажу, що ними є теперішні демократії. Демократія це уряд на підставі співпраці. Панами називаємо автократів. Між демократіями Злучені Держави безперечно є найсильніші. Отже сила співробітників є звязана із Злученими Державами. Усі ми, як союзники, недавно дійшли до заснування Організації Обєднаних Держав для поширювання ладу на підставі співпраці по цілому земному глобі.

На мою думку Організація Обєднаних Держав не має нині ніяких виглядів на успіх без підтримки збоку Злучених Держав. Але ми не зможемо дати підтримки, коли не будемо мати сили. Тепер ми ще сильні, але за кілька місяців ми не будемо мати цеї сили, коли ми не подбаємо про те, щоби вона була постійною. Ми тепер заняті демобілізацією наших боєвих сил. Так і повинно бути, бо це була машина для виборення перемоги в теперішній війні. Одначе саме тепер демобілізація в Злучених Державах стала підставою до розкладу не лише боєвих сил, але і моральних, і ми втратили поняття про нашу відповідальність за ті потреби, які світ на нас накладає. Як ми маємо втримувати Організацію Обєднаних Держав, то принаймні створім засади, на підставі яких мусить опиратися наша повоєнна мілітарна політика.

Щоб виграти минулу війну, ми мусіли до цього приготовитись. А за нашу неприготованість ми дорого заплатили. Міліони людей, що згинули в останній війні, могли сьогодні жити, колиб ми були мали готову силу. Департамент війни вияснив, як маємо тепер поступати, щоби створити силу. Та серед теперішнього настрою появляються думки, що атомова сила й інші винаходи можуть самі бути вистарчальними для нашої забеспеки. Цей атомовий спосіб думання може мати трагічні наслідки для існування Злучених Держав. Я посвятив два останні роки на передумання атомової сили і прийшов до висновку, що якраз можливість атомового вибуху мусить нас заставити зробити Злучені Держави сильними мілітарно і вжити цеї сили до поширення співпраці по цілому світі. Уже перед трьома роками я ствердив, що така демократія, як наша, відкидає зараз по війні всі воєнні винаходи з воєнних часів. Себто робить таке, що вже довело нас до катастрофи. Чи маємо ще й тепер пробувати легкої дороги виходу з важкого положення лише тому, що чуємо критику від противників мілітаризму? Чи маємо наражувати ще раз життя наших дітей і внуків і виставляти ввесь край на жахливі наслідки— „Я прохаю вас візьміть це під розвагу... і відрізніть полову від здорового зерна і беріться до діла, заки ще раз буде запізно" — закінчив ґенерал Маршал свою осторогу.

Микола Чубатий.

ІДЕЯ ПЕРШОГО ЛИСТОПАДУ

Перший Листопад, той оригінальний Листопад 1918 року, це одна із світлих картин новочасної історії українського народу. Західні українці в момент розпаду Австрії показали свою національну зрілість, солідарність та модерну організованість тим, що потрафили всупереч волі уряду конаючої Австрії, всупереч волі польсько - австрійської влади в Галичині, перебігти чуйність добре зорганізованої польської військової організації та смілим здвигом, в ночі з 31. жовтня на 1. листопада, захопити владу у Львові та по мало не всіх провінціональних осередках Галичини в імени Західно-Української Народної Республики.

Перший Листопад став тепер початком накиненої українцям українсько - польської війни, цього найбільше безглуздого політичного кроку збоку поляків за наших часів. По шести місяцях українська сила була зломана краще узброєною польською стороною. Польська меншина на Західній Україні тріюмфувала перемогу, створила нову легенду про „львівські польські вірлята — оборонців Львова". Один з тих оборонців, викопаний з підльвівського побоєвища, став немов символом польської військової хоробрости та спочив у Варшаві в гробі невідомого вояка. Та треба було тільки двадцять літ, щоби ціле польське підприємство боротьби за Львів показалося одною із найбільших помилок польської новочасної політики, нині переплаченої самостійністю Польщі.

Українці по першім успіху були побиті поляками, жовто-блакитний прапор державної України перестав лопотіти на вежі львівського ратуша, одначе ідея Першого Листопада стала для західних українців хрещенням в державну націю. Ідея Першого Листопада, ідея власної держави стала політичною азбукою новочасного українця. Перший Листопад випростував національний хребет західного українця, збудив в нім призабуту віками неволі національну гордість. Перший Листопад навчив західних українців боротися збройно за свою свободу та незалежність своєї батьківщини.

Кожний Перший Листопад наступного року приносив нові картини українського героїзму, чи то в рядах українського революційного підпілля, чи в рядах мирних героїв національної праці для зреалізування ідеї Першого Листопаду. Так двацять літ стрічали західні українці своє місцеве, західно-українське державне свято аж до року світової кризи 1939, до вибуху Другої Світової Війни.

Який зміст ідеї Першого Листопаду нині.

Брати нині зміст Першого Листопаду дослівно як боротьбу зі західно - українською польською меншиною, з тими кольоністами, що за 600 літ польського володіння над західно - українськими землями тут призбиралися, булоб справжнім пережитком. Беручи дослівно зміст Першого Листопада як збройну боротьбу проти західного наїзника на Україну булоб тільки доказом, що ми не орієнтуємося в подіях, що заворотним темпом летять наперед.

Польща нині розторощена під колесами історії так самісінько як Україна. Під колеса історії дісталася Польща передовсім через авантурницьку виправу по українські землі. Колись в 17-тім століттю зрив Хмельницького так основно підірвав силу Польщі, що вона вже не піднеслася і по сто літах впала. Українська справа в Польщі за наших часів привела до упадку самостійну Польщу як незалежну державу. Через свою захланність на сході Польща зійшла до ролі сателіта Росії.

Та з другого боку, як зрив Хмельницького потрафив захитати потугу Польщі, одначе української держави не відбудував, тільки частину України завів спід одного, польського панування під друге, московське, так само за наших часів катастрофа Польщі не принесла визволення українському народови.

Нині перед нами факти, що Польща як історичний ворог українського народу перестала бути грізною для українців, натомісць український нарід стоїть тепер лише в лице у боротьбі з страшним ворогом України і Польщі, з імперіялістичною Совєтською Росією. Тому теж зміст ідеї Першого Листопаду нині дещо ширший, він загально-український. Нині Перший Листопад це вже ідея збройної боротьби українського народу проти всякого наїзника за повне визволення, за право бути господарем на рідній обєднаній землі.

Властиво той первісний Перший Листопад з 1918 року вже три місяці пізніше ідейно поширився, коли Західно - Українська Народня Республика 22. січня 1919 року зрікалася окремої своєї державности та обєдналася зі східно-українською республикою, щоби з нею ділити долю та недолю. Тільки три місяці після Листопадового Зриву в Галичині перемогла ідея соборної та самостійної України. Вже тоді західний українець почувався до святого обовязку боротися за кожний клапоть української землі в Галичині, на Буковині, в Карпатській Україні, чи над Дніпром, над берегами українського моря чи стоячи як передня сторожа в обороні східних меж України, в обороні Харкова чи Донбасу.

Пів року пізніше ціла Українська Галицька Армія перенесла свій терен діяння на східну Україну змагаючись з червоними та з білими москалями. Таке розуміння Першого Листопаду поглиблюється упродовж 20 літ поміж обидвома світовими війнами. Воно ще ясніше окреслилося в часі Другої Світової Війни, коли солідарність східних та західних українців загладила практично віками чужинецького панування створені окремішности східного та західного українця.

Чи то в партизанських відділах Української Повстанчої Армії, чи то в громадській, науковій чи політичній праці затерлася цілковито духова окремішність східного та західного українця. Розгром Польщі зосередив політичну думку українця в одну збірну точку — боротьби з Росією за визволення поневоленої України.

Перший Листопад нині це вже ясна свідомість політичної цілі мас українського народу — бути незалежним та хазяїном на рідній землі. Перший Листопад нині це вже беззастережна однодушність синів широкої української землі, Перший Листопад нині це вже здетермінована воля відродженої нації „волю добути, або в дома не бути.

Війна покінчилася, фронтів нині вже немає, одначе, так як у цілій східній та середущій Европі істнують під-

---

ОЛЕКСАНДЕР ЛУГОВИЙ

БЕЗХАТНИЙ

(Повість з імігрантського життя в Канаді, нагороджена на Літературнім Конкурсі У. Н. Союзу).

103) —— ——

Багато про нього говорилося всякого. Дивувався Безхатний, звідки то все пішло. Про себе говорив він мало й неохочо, бо й що говорити? А людиська товкли, що він син якогось поміщика, інші звідкись викопали, мовляв, генеральський син. Треті — канадійський уроженець, навіть не українець! Всі годилися на одному, — неначе від усіх ховається, отже, не спроста це! Донесли видно й поліції, бо таки його вилігітимувала. Безхатному сказала, щоб у всяких справах звертався сміло до них. Ну, а фармерам порадила більше цікавитись власними справами, а молодця залишити в спокою.

Фармері завзялися заходити й заїздити до Безхатного хатини. З порадами і за позичками. Приймав, чим хата багата, а за позички — казав щиро, що не знає, чи самому грошей вистане до весни. Вдавали, що вірять. Але не вірили. Зачали підходити з іншого боку. Вмовляли купити фарму від містечка милях в десятьох. Фарма продавалася за довги чи податки, а може за одно й друге, щось за чотири сотки долярів. Заможні фармері радили йому за землю чіплятися. Роздобріли настільки, що обіцяли йому грошей позичити, помогти насінням, кіньми. Несподіваній сусідській доброті Безхатний дивувався. Не розумів ніяк, чому фармері хочуть бути так добрими для нього, а не поможуть попередному власникови фарми? Щось воно неясне! Зрозумів з натяків. Позичали гроші двох сусідів. А мали один дві, другий аж три дорослі дочки-відданиці.

За добру волю Безхатний подякував, сказав, що обійдеться й без позичок. У крайному разі думав написати до судді Дорінсайда, цей йому напевно потрібну суму радо випозичить. Поїхав оглянути не так фарму, як забудови. Фарма, як фарма, закрита сніжною пеленою, є трохи лісу, трохи корчів. Сяка така криниця, стайня, хата-ліплянка. Господарювати можна. Зайшов до хати. Знужені молоді господарі, недавні еміґранти, пятеро дрібних дітей. Трохи не заплакав на їх нужду дивлячись, а на сльози не надто був щедрий. Не говорив господарям, зачим він прийшов. Фарми не взяв би, хочаб її давали йому за пятьдесять долярів. Як позбавити родину фармера останнього засобу для життя? Добре розумів — не схоче він — знайдеться хто інший, може навіть добрі сусіди...

Трохи пізніше довідався, що фарму купив повоєнний еміґрант. На весні вигнав попереднього власника до міста, збільшувати ряди безробітних. Безхатний каявся. Він фармера не виганяв би, може тому вдалосяб за кілька літ довг сплатити. Але. Хто то знає людську душу? Гроші моглиб пропасти, а він заліз би в неоплатні довги. Не повелося й перекупцеви. Другого року перекупив фарму за ще меншу суму заможний сусід, щоб заокруглити свою секцію землі. Може він самий і був причиною неповодження, хто знає?

Нічого не виходивши з фармою сусіди надумали на що інше. Був в околиці Народний Дім. Праця в ньому провадилася, як і скрізь. Зимою, на Різдво, пущення й Великдень гралися „представлення". От і завзялися фармери, щоб Безхатний на масляній поставив яку комедію. Аматорів у них, мовляв не бракує. Вибрав Безхатний те „представлення", розписав ролі, зібрав аматорів. Бажаючих „грати" аж надто. Роздавши ролі — заповів проби. Жив він від Народного Дому миль з десять, аматори знов по сусідстві, найдалі півтреті милі. Пришкандибав з Рудьком заповіженого вечора. В Домі не напалено, нема дров чим і напалити. Хвилин через десяток прийшов один аматор. У сусіда випрохали трохи дров, розпалили. Говорили пів години, ждали, але ніхто з аматорів не показався.

Наступної проби прийшов знов. Всі аматори вже ждали. Мокрим рядном накинулися на Безхатного з доріканнями, чому не був минувшої проби? Вони поприходили і ждали, мовляв, даремно.

— Власне, що я був. Вас нікого не було, виключаючи „Леся", — Безхатний відповів на дорікання. Грали „Орендаря в клопоті" і Безхатний знав аматорів по їхніх ролях.

— Таж ми посходилися перед девятою? — дивувалися аматори.

— То то й ба, що перед девятою! А проба заповіджена на пів до осьмої. Ми вдвох розпалили, ждали з годину, десь по осьмій і розійшлися. Коли пробу переведемо, раз сходитимемося на девяту? Не раніще півночи! А меніж по пробі треба манджати який десяток миль, над цим застановіться! Вам недалеко, на пів до осьмої можете вповні тут бути, коли я можу бути на той час.

Проба пішла своєю чергою. Скінчили в одинацятій, та ні одному аматорови не прийшла в голову гадка запросити Безхатного на нічліг, хочаб на жарт. Скріпившися, чимчикували вдвох з Рудьком під звуки вовчих концертів. Кайоти завивали на всі лади. І квартети, і дуети, і соля різали вуха. Не був Безхатний страхополохом, розумів жалібні завивання. Мороз тисне, жерти хочеться! От, ці свої почуття в голос і вкладають. Хібаж скімління людини багато відмінне? Відчував якусь прихильність до чотироногих співаків, клопотався йдучи, коли не чув їх голосу. Але, десь у таємних заглибинах мозку сиділо щось, що наче підштовхувало його й собі завити по вовчому. Зусиллями звертав думки на що інше, тоді охота вити заникала. Почуття того ніяк не міг він собі пояснити.

(Дальше буде).

Українські біженці під західними аліянтами

(До „Свободи" від одного з біженців, що перебувають на німецькій території під американською владою).

На терені Німеччини є тепер около 300,000 українців, що є зареєстровані в українських комітетах, і походять з усіх українських земель та не хотять вертатись до рідного краю, поки там є большевицька влада. Число це не є точне, бо є багато урkаїнців, які з різних причин не зареєструвались в українських комітетах.

З приходом американських, англійських і французьких військ у всіх більших місцевостях на терені Німеччини творились українські комітети, що поставили за своє завдання, заопікуватись українцями з їх терену, забезпечити їх перед вивозом на терени, зайняті большевиками, забезпечити їм приміщення, прохарчування й лікарську опіку. Це три перші й найголовніші завдання. Потім виринула потреба забезпечити релігійно-духову опіку, організації шкіл, допомоги полоненим українцям, бувшим воякам нім. армії і т. п.

На тих теренах, зайнятих аліянтськими військами, повставали українські комітети зовсім самочинно, а в їх проводі ставали люди, що визначались ініціятивою й охотою помогти другим. Приємно ствердити, що в комітетах працюють згідливо громадяни, що заступали давніше чи й тепер різні політичні напрямки. Відповідно до того, які люди стоять у проводі комітетів (чи з ініціятивою, пожертвуванням, охотою працювати для загалу і т. п. чи ні), чи вміли наладнати й вдержати звязок з військовою владою американською, англійською, французькою чи ні, як теж місцевою німецькою владою, і розвивались поодинокі комітети, що початково — кілька місяців не мали ніякої централі й працювали на підставі власних плянів і з власної ініціятиви так, як того потреби їхнього терену вимагали. Українські комітети мали до виконання такі завдання: вишукати домівки для своїх бюр, зорганізувати апарат канцелярійний, зорганізувати апарат канцелярійний, зорганізувати табори для приміщення українців, зорганізувати харчівні, зорганізувати лікарську - опіку, заосмотрити громадян, що находились на терені комітетів виказками в англійській мові, що дуже помогли нашим людям чи то при різних заходах перед військовою владою, чи то при переїзді з місця на місце, чи то при наборах до виїзду „на родіну" (на терени, зайняті большевиками). Добрими успіхами в праці можуть похвалитись комітети в Мюнхені, Авгсбурґу, Фюрті біля Нюренберґу, Байройті, Бравншвайґу, Кавфбойрен — і т. п.

Комітет в Байройті зорганізував ґімназію й матуральний курс. Ґімназії зорганізуються теж в Авґсбурґу й Мюнхені. Позатим в багатьох місцевостях існують приватні народні школи. По цілому терені Німеччини зорганізовано релігійну опіку над українськими втікачами. В більшості є це греко-кат. парохії тим більше, що тепер є в Німеччині около 320 українських греко-католю священиків з зах. укр. земель, які всюди самочинно організують релігійну опіку. Дотеперішній апостольський адміністратор на терен Великонімеччини о. д-р Петро Вергун остався під большевиками в Берліні, а в його заступстві діє тепер о. Вояковський з осідком в Мюнхені.

На терені Баварії находяться тепер майже всі провідні одиниці, що репрезентували різні політичні ґрупи, але один напрям, коли іде про державну самостійність та соборність України.

В останньому часі наладналось близьке порозуміння ось тих провідних осіб існуючих політичних напрямків серед українського громадянства, що найшло прихильний відгук серед громадянства еміґрації. Крім існуючих на терені Німеччини українських політичних напрямків діє тепер між українським громадянством т. зв. українська зорґанізована громадськість, якої початок виводиться з Харкова, де за ініціятивою видного східноукраїнського діяча повстала східньо - укр. зорґанізована громадськість, що потім зорґанізовано переїхала до Києва, Львова, Криниці, Ваймару, а звідси до Баварії.

Пізніше — після повстання східньо - укр. громадськости повстала на західно - українських землях західно-українська зорґанізована громадськість, що опісля злилась із сх.-укр. громадськістю в т. зв. Всеукраїнську Зорґанізвоану Громадськість, що поставила собі за ціль довести до співпраці й порозуміння між поодинокими українськими політичними ґрупами.

Обовязки опіки, помочі та поради в користь українського громадянства на терені Німеччини перебрав тепер на себе ред. Василь Мудрий, колишній голова УНДО-на, що зобовязався зорґанізувати допомогову орґанізацію, що працювалаб в користь українців на терені Німеччини.

З різних причин від українців незалежних ще й дотепер не переведено вповні зорґанізування центральної допомогової української орґанізації так, що дотепер діють лише територіяльні допомогові українські орґанізації, що в більшості називаються Українськими Національними чи Допомоговими Комітетами. На особу ред. Мудрого, як голову того Українського Центрального Допомогового Комітету в Німеччині, що мав би повстати, згодились провідники існуючих українських політичних ґруп і голови поодиноких територіяльних комітетів.

Майже всі українські комітети, що існують на терені Німеччини, діють за тихою згодою місцевої військової влади аліянтських військ, без письменного дозволу. В багатьох випадках американські офіцири кликали до себе представників українських комітетів і звертали їм увагу на це, щоб зняти українські національні прапори з будинків, де були табори українських втікачів чи бюра комітетів, бо це могло би допровадити до конфлікту з большевицькими репатріяційними комісіями. А далі, щоб з тих самих зглядів не проявлялись надто на зовні, щоб не вживати печаток, не видавати ніяких посвідок, виказок і т. п.

Большевицькі звязкові офіцири та репатріяційні комісії, що мали за завдання зібрати до таборів і перевести „на родіну" до СССР громадян СССР, в тому і українців, ставились до українських комітетів вороже, а то й аґресивно. В деяких теренах (Ансбах, Кавфбейрен, Авґсбурґ, Мюнхен, Ваймар, Пассау і т. п.) старались силою забрати тих українців, що не хотять вертатись до підчинених їм таборів, де приміщені поворотці до СССР, але в наслідок рішучої постави українців, ніде не вдалось їм цих своїх замірів перевести в діло. Американські жовніри, що були приділені як асистацим большевицьким комісіям, заховувались в відношенні до українців, що не хотіли підчинятись большевикам, невтрально, лише деколи прихильно. В основному загал українських громадян в Німеччині зданий на власні сили й властиво не має знатнішої допомоги. Теперішна українська еміґрація в Німеччині рекрутується:

а) з давної політичної і робітничої еміґрації з часів після великої війни;

б) з політичної еміґрації з зах. укр. земель, Буковини і Закарпаття з часів 1938-40;

в) з тих, що поїхали, згл., що їх вивезено з України на працю до Німеччини в рр. 1940-44;

г) з політичних українських еміґрацій, що виходили з України в рр. 1943-45.

Найчисленніша є ґрупа третя й четверта. Всіх українців на терені Великонімеччини було до розвалу 3-го Райху около 2,500,000, з того около 500,000 з зах. укр. земель. В звязку з репатріяційною акцією виїхало около 75% — 80% українців зі східньо-укр. земель „на родіну" і около 25—30% українців з зах. укр. земель.

Подавляюча більшість українців у Німеччині живе в таборах у досить примітивних обставинах. Прохарчування невистарчаюче. Майже всі визбуваються останнього гроша, за який і так нема що купити, хіба за високі ціни на т. зв. „чорному ринку". Можливостей одержання праці, зокрема для умових працівників, майже ніякі. Велике щастя, що тепер є літо й тепло. Але кожного страх збирає, що буде, як прийде осінь, а потім зима, що принесе холод і голод. Багато-багато є зовсім незаосмотрених родин з малими дітьми, що вже більше як рік є в дорозі і все ще непевні, чи вже втекли в беспечне від большевиків місце. Оце ще недавно тисячі наших людей тікали останками сил і з останками свого майна пішком сотки кільометрів з Тюрингії, Саксонії й Чехословаччини до Баварії чи Австрії перед большевиками. А тут знову розходяться чутки про те, що до Австрії і Баварії прийдуть большевики й знову непокояться сотки тисяч наших людей. Кожний з затривоженням питає, що буде далі, що завтра принесе і хто дасть поміч. Очі всіх спрямовані на наших братів в Америці і Канаді з переконанням, що тепер лише звідси може прийти поміч.

З німецьких і австрійських теренів, зайнятих большевиками, як теж із Чехословаччини втекло багато українців на терени Німеччини, зайняті американськими, англійськими чи то французькими військами, але багато українських громадян, а в тім і видніших діячів остало під большевиками.

В наслідок теперішніх обставин в европейських краях, а зокрема в Німеччині і в Австрії нема виглядів на забезпечення будучности українських громадян на теренах европейських країв. Виринає потреба еміґрації за море й завданням наших братів в Америці й Канаді булоб помогти нам у цьому, тим більше, що загал українського громадянства в Німечині й Австрії це люди працездібні, в силі віку, між цими багато добрих фахівців і т. п.

Пекучим завданням є зайнятись і допомогти нашій молоді, зокрема кільком сотням високошкільної молоді, що вже є заавансована в своїх студіях.

Наша заокеанська еміґрація потребує напевно священиків. А самих греко-кат. священиків є тепер у Німеччині і Австрії 320! Находиться тут сотки висококваліфікованих вчених і культурних діячів, що з користю для української культури моглиб за допомогою наших заокеанських братів дальше працювати.

Є ще на еміґрації десятки тисяч квіту української молоді, що боролась проти большевиків в тому переконанні, що бориться проти ворога українського народу. З крісів, що находились в руках цих українських вояків не впав **ні один** стріл проти американських чи анґлійських вояків. Вони виходять на волю. Але що далі? Де їх примістити. І тут треба помочі наших заокеанських братів.

польні фронти протиросійських сил, так само істнує теж з одного боку фронт свідомого українства та фронт російського завойовника всіх відтінків, червоних та білих.

Той не впадаючий в очи фронт істнує теж на рідних землях. Він істнує на еміґрації поза Україною. Не даром агенти Сталіна діявольські сили порушують, щоби виловити визнавців ідеї Першого Листопаду в свої руки, щоби їх стерти з лиця землі. Видно ґрізна це сила визнавців ідеї Першого Листопаду, якщо сталінські посіпаки перешукують всю Европу, наражуються на компромітацію перед світом, спричиняють неприхильні настрої демократичного світа проти Росії. Все це вони посвячують нині, щоби фізично винищити тих синів української землі, що несуть прапор самостійности, що не схилили своїх гордих національних хребтів перед червоною брутальністю, яку серіозно, як загрозу для світової беспеки та тривалого мира, трактують найбільші потуги світа.

Проти тиранії та диктатури Москви стала ідея — українська ідея Першого Листопаду з вірою Давида перемогти великана безбожного Ґоліята. Ми віримо, що ідея Першого Листопаду переможе!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

МАНЧЕСТЕР, Н. Г.

Фінансовий звіт місцевого У. Н. Комітету.

У нашій громаді вибрано місцевий Український Народний Комітет для підтримки праці наших центральних народніх орґанізацій, таких, як Злучений Українсько - Американський Допомоговий Комітет і Український Конґресовий Комітет Америки. Досі зібрано в нашій громаді $73.15, а з того вислано до допомогового Комітету в Філядельфії: Перший раз $183, другий раз $71, третий раз $450.

До У. Конґресового Комітету вислали від нас раз $27, другий раз $15. З першої посилки звіту не оголошено. Крім того післали 2 передплати на Юкраїніен Квортерлі в сумі $8, а на покриття висилки убрання для скитальців ваги 850 фунтів видали $10.09. Розхід на Український День виносив $23.68, а бонд на розпродаж коштував $18.75. В касі осталося $66.63. Понижче поданий звіт із збірок:

На фонд У. Конґресового Комітету зложили: по $1: о. С. Фецко, П. Кухар, М. Добрянський, Р. Бощко, В. Петричкович, П. Заяць, К. Датків, А. Синидяк, М. Хруняк, Н. Ковальчук, П. Хомяк, Н. Беднарчук, К. Струса, О. Буцяк, Т. Кіт, Г. Петричкович, П. Мигаль, В. Мигаль, Г. Лесюк, В. Качмарський, Й. Харко, Й. Петрик, П. Струк, М. Добрянська, А. Добрянська, А. Цура, М. Буцяк, А. Беднарчук, М. Бохонок, І. Грицуна, А Кирилюк, В. Ґолий, П. Осолінський, Е. Могиляк, А. Януш, Т. Шопяк, Т. Ґаздайка, М. Костина, Ю. Новосад, а М. Завінський дав $2.

На допомогову акцію зложили: Український Горожанський Клюб $25; Парафія Пр. Д. М. і 45 від. Союзу Українок по $10; а по $5 дали: М. Добрянський, П. Кухар, О. Буцяк, Й. Петрик, А. Добрянська, М. Добрянська, Г. Лесюк, Я. Заяць, О. Беднарчук, М. Маркс, С. Синидяк, П. Мигань, М. Хруняк, В. Синидяк, І. Струса, Р. Бойко, В. Маркс, В. Бривка, Т. Кіт, А. Струк, М. Бурин, о. С. Фецко, Ю. Синидяк, Г. Ґула, М. Костина, Н. Беднарчук, П. Хруняк, Т. Шопяк, П. Заяць, К. Датків, М. Бохонок, Н. Заворотний, Н. Ковальчук, П. Хомяк, А. Беднарчук, П. Осолінський, П. Кольський, Г. Петричкович, Я. Стечкович, Т. Смаґула, М. Вальків, А. Кирилюк, М. Буцяк, Г. Новосад, Е. Ковальський; А. Яруш дав $2, а по $1: М. Петрів і Й. Харко. За Комітет: **Петро Кухар.**

ПОШУКУЄМО 349 ЖЕРТВОДАВЦІВ по $100

НАДЗВИЧАЙНА КАМПАНІЯ „СВОБОДИ" НА ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКИМ ЖЕРТВАМ ВІЙНИ

„Свобода", орган Українського Народного Союзу, свідома того, що її читачі та члени і відділи У. Н. Союзу були завжди прикладом жертвенности в кожній гуманітарній акції американських українців, закликає їх тепер до активної та жертвенної участи в проголошеній отсим надзвичайній кампанії, якої ціллю є знайти 500 жертводавців (осіб, товариств, чи відділів), з яких кожний зложив би одноразово не менше як $100 на допомогу найнещасливішим з нещасливих — українським жертвам війни.

Дальші жертви в цій надзвичайній кампанії „Свободи" на допомогу українським жертвам війни зложили:

161) Інжинір Омелян Гладкий, Пайней Ривер, Вірджінія	$ 100.00
Попередно проголошено	16,050.00
Разом	$16,150.00

ХТО НАСТУПНИЙ?

Дальші жертви — по сто долярів чи більше — просимо слати чеками чи поштовими переказами, виписаними на „Свободу", на таку адресу:

SVOBODA

P. O. BOX 346 JERSEY CITY 3, N. J.

Карель Чапек.

Про ліричного злодія

Щойно тепер я здогадався, що це наш злодій. — Це булаб довга історія — сказав я йому. Сідайте, молодий чоловіче. Коли вже хочете знати, я тих ваших поезій не друкую, тому, що вони нічого не варті. Так.

— Я думав, — сказав голос жалко — що... що вони не гірші від тієї першої.

— Та перша ще ввійшла — говорив я строго. — Було в ній щире відчуття, розумієте? Була 'в ній інтуїтивна' свіжість, і сила переживань, такий настрій, все. А ті дальші, чоловіче, були пса варті.

— Таж я — простогнав голос — таж я писав їх, таксамо, як цю першу!

— Саме в цьому річ — я сказав різко. — Ви в них лише повторювалися! Знову в них було, що на дворі чуєте кроки...

— Бож я їх таки чув, — боронився голос. — Пане редакторе, коли чоловік краде, то мусить нащурювати вуха, хто там на дворі чалапає!

— І знову в них було про тую миш, — говорив я далі.

— Про тую ми — говорив голос. — Таж бо та миш там усе е! Та я про неї писав лише у трьох...

— Словом, — я перебив йому — ваші поезії перемінилися в пусту літературну рутину. Без оригінальности, без надхнення, без чуттевої обнови. Приятелю, так годі. Поет не сміє повторюватися.

Голос хвилинку мовчав.

— Пане редакторе, — озвався за хвилинку — та бо воно таке все однакове! Попробуйте красти — крадіж одна як і друга та сама... Це тяжка справа.

— Ба — сказав я йому. — То ви мусілиб почати з іншої бочки.

— Себто, щоб я обікрав церкву? — замітив голос — або цвинтар.

Я заперечив рішуче головою. — Це до нічого не доведе, — кажу. — Чоловіче, на матерії так не залежить, як на переживаннях. У ваших віршах не достає мені якогось конфлікту. Це лише такий собі опис, опис звичайної крадежі. Ви повинні виявити якусь внутрішню спонуку. Наприклад совість.

Голос хвилинку надумувався.

— Ви мабуть маєте на думці докори совісти? — сказав нерішуче. — Гадаєте, що ті поезії тоді будуть ліпші?

— Само собою — озвався я. — Приятелю, це щойно дасть їм цю психольоґічну глибину і бистроту!

— Попробую — говорив голос вдумчиво. — Лише не знаю, чи тоді зможу красти? Чоловік утратить цю певність, знаєте? А коли не має тієї певности, зараз його зловлять.

— А колиб і так! — викликнув я. — Мій золотенький, щож із того, як вас зловлять! Ви і не всилі уявити собі, які поезії ви писалиб у тюрмі? Я показав би вам одну поезію із вязниці, то ви аж очі вирячилиб!

— А була в ґазетах? — питався голос цікаво.

— Голубчику, — кажу — це одна з найславніших поезій у світі. Засвітіть, прочитаю вам її.

Мій гість засвітив сірник і лямпу. Показалось, що це блідий трохи угроватий юнак, як це буває із злодіями і поетами. — Тож чекайте, приятелю, зараз вам її знайду. — І я вишукав переклад Вайльдової „Баляди із вязниці в Редінґу". Знаєте, тоді це було в моді.

Як живу, ніколи ще нічого я не виголошував із таким відчуттям, як тоді цю баляду, знаєте, ті рядки: „Так кожний убиває, як уміє". Мій гість не спускав із мене очей. А коли там була мова про того чоловіка, як іде на шибеницю, закрив лише і заридав.

Коли я дочитав, було тихо. Я не хотів псувати справжньої величі тієї хвилини. Я відчинив вікно і сказав: „Найкоротшу дорогу маєте тамтуди через тин. Добраніч!" І я загасив лямпу.

— Добраніч — озвався схвильований голос серед темряви — тож я якось із тим попробую. Щиро дякую. — Потім зник тихо, наче лилик.

За два дні приловили його в одній крамниці, куди був вломився. Сидів там при пульті над клаптиком паперу і кусав кінець олівця. На папері було лише написане: „Кожний краде, як уміє..." а далі нічого: найправдоподібніше мало це бути наслідування „Баляди із вязниці в Редінґ".

Тоді той злодій дістав півтора року вязниці за кілька вломів. За якийсь місяць мені від нього доручили цілий зшиток поезій. То було страшне: самі вогкі підземні коридори, казамати, крати, дзвінкі кайдани на ногах, стухлий хліб, дорога на шибеницю і ще щось. Я аж зжахнувся, які страшні відносини мусять бути в тій вязниці. Але відомо: журналіст влізе всюди. Так і я вимусив, що мене управитель тої вязниці запросив оглянути його заведення. То була зовсім порядна, людяна і майже нова вязниця. А того мого злодія я застав саме, як виїдав із бляшанки сочевицю.

— Так щож? — кажу йому — деж ті ваші дзвінкі кайдани, що ви про них писали?

Мій злодій зачервонівся та споглядав безрадно на управителя. — Пане редакторе, — лебедів — таж про те, що тут є, не можна написати ніякої поезії! Це така тяжка справа, що ну!

— А чи ви вдоволені? — питаюся.

— Та від біди був би... але... пробовтав розпучливо. — Одначе тут нема про що писати...

Від тоді я з ним уже не бачився. Ні в рубриці „Зі судової салі", ні в поезії.

(Кінець).

COMMANDER—This is the most recent picture of Lieut Gen. Lucian K. Truscott, successor to General George S. Patton, Jr., as commander of U. S. 3d Army. Picture taken at 3d Army headquarters in Bavaria. He was known as the "savior of Anzio." when he commanded Allied troops on the Anzio beachhead.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НЕ „ГОЛОС ВОЛІ", А „ГОЛОС НЕВОЛІ".

З бруклинської радіової стації іде програма під назвою „Голос Волі". Ця програма є наскрізь політичного характеру і захвалює неволю України, що є під диктатурою Кремлю. Кожне сказане слово на цій програмі є проти справжніх змагань українського народу бачити Україну як вільну і демократичну, а не комуністичну і під кремлінською диктатурою.

Оті большевицькі радіові програми мають теж на ціли вносити більше баламуцтва між україньске громадянство і його розбивати. Так склалось, що наші комуністи відчинили свою радіову програму на тій самій стації, через яку передавалась роками програма „Голос України". Тепер комуністичний „Голос Волі" вживає програми на наклепи на українське громадянство і його народну роботу, бо хто не з комуністами, той у них є ворогом українського народу. Він зводить боротьбу зо свідомим українським громадянством в надії, що таки перетягне на большевицьку сторону когось з легковірних. На це треба нашому загалови памятати.

При тому подаю, що „Голос України" не замовк. Програма Г. У. дальше передається і з більшої стації.

Родіон Сліпий,
Ню Йорк, Н. И.

З БАЛЄТНОГО МИСТЕЦТВА

ІВАН ТАРАС — УКРАЇНСЬКИЙ БАЛЄТНИК

Нюйорські газети з минулого тижня занотували на видним місци виступ в Метрополитен Опері балетника Івана Тараса. Українська нюйорська громада може й не догадувалася, що з недавно ще малого Івася Тараса, молодого симпатичного танцюриста із школи Авраменка, виросте згодом артист з Метрополитен Плера Гавс, — „Мр. Тарас". Видко танець „Чумака" та в „Козацькім Герцю" на українських сценах дало йому добру підставу до розвитку своїх сил. Вже в „Нюктюрні" Лисенка, що його перед кількома роками давав проф. Роман Придаткевич в Ню Йорку, Тарас звернув на себе увагу української громади. Потім він десь „пропав", аж ось в газеті Ню Йорк Таймс із 26 жовтня 1945 читаємо наголовок: „Балет Тараса діждався премієри" — тобто першої вистави. Пише там артистичний критик Джан Мартин таке:

„Як останню премієру в сезоні Метрополитен Опера Гавс виставив Балетний Театр останнього вечора перший балет одного з наймолодших членів своєї трупи, Джана Тараса. Є це клясичне відділення переведене в Моцартовім скрипковім концерті, назване „Ґраціяна". Воно є описане без специяльного означення. Пан Тарас є мабуть учнем Баланчини і без сумніву він дає свідоцтво для свого майстра... В деталях він справді музикальний..." У таких фахових висловах іде довша критика Тарасового виступу.

В газеті „Ню Йорк Сан" із 26 жовтня поміщена в новинці „Балет Тараса в його премієрі" критика зпід пера Артуар В. Берґера, а в ній сказано на вступі: „Балетовий Театр діждався свого щастя цими днями із своїми рідними молодими танцюристами. Один із них, а це Джан Тарас, вкрився славою останнього вечора в Метрополитен Опера Гавс у своїм творі в клясичнім стилю під назвою „Ґраціяна". По такім вступі йде дальше фаховий опис балету і фахові завваги про самого балетника.

ДИВНІ НОВИНИ

КОЖНИЙ ДЕНЬ РАХУЄТЬСЯ...

Вязень у тюрмі Синг-Синг в нюйорськім стейті, по імени Ла Сал, у віці 55 літ, розпочав поступування за відновлення процесу. Він твердить, що суддя Мортимер Б. Патерсон, із Наяк, неоправедливо засудив його на вязницю за ґрабіж. Присуд накладає кару вязниці на Ла Сала у висоті мінімум 4 літ, 11 місяців і 29 днів, а максімум точно 5 літ, отже лише на 1 день більше. Вязень твердить, що несправедливість полягає саме в отім одним дні, бо мінімальна кара повинна більше різнитися від максимальної.

ВЕРНУЛАСЯ ДО ШКОЛИ У 80 РОЦІ ЖИТТЯ.

Одним із способів для відмолодження 80-літньої людини є піти ще раз до школи. Так сказала 80-літня молодиця, Анна Принс із Атлантик Сити 24 жовтня. Щоб доказати правду свого твердження, вона вписалася саме в навечеріє своїх 80-тих народин на елементарний курс в гайскул. Її товаришки в числі 75 відсвяткували її день уродин у клясі, поставивши перед нею коровай із 80 свічечками.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 241, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться 3. листопаду, в годині 7. вечір, в гали 74 Герис Еве. Обовязком кожного члена є явитися на цих зборах. — С. Бардачевський, секр.

ШУКАЮТЬ ОСІБ

ІВАН КУРОК шукає сестри ТЕКЛІ КУРОК і МИХАЙЛА МИХАНІВ, зо села Біне, повіт Перемишляни. Писати:
IWAN KUROK
Rue 93 Pre de Villes 93
Herserange Met M. France

ІВАНА ЛІВАШ,
що має жити в Філядельфії, шукає син ПЕТРО, що перебуває тепер у Німеччині

МИХАЙЛО ПОЧУРКО шукає **РОМАНА БУНЗУ,** з Вижнян коло Львова, який має жити в Ню Йорку і має мати ресторант. Інтересовані хай пишуть:
JOHN KLODZINSKI,
221 Ernst St., Rochester 5, N. Y.

ПОШУКУВАННЯ

Надурак Василь з села Загайполя, волость Гвіздецька, область Станиславів, пошукує Василя Надурака, сина Івана, і Петра Довганюка з мого села. Прошу адресувати так: Leo. Zahaypolenko, c/o Miss E. Bowman, 1 Woodlands Warkwoth, Northumberland, England.

М. Поважнюк з села Шуляни, Бузівської волості, таращанського повіту, Київської губернії, пошукує свого дятька на імя Яків Феодорович Поважнюк і односельчан: Семена Козачук, Михаїла Побережець і Павла Панчук. M. T. Povajniuk, c/o Socony-Vacuum Oil Co., Haifa, Palestine.

Йоси Гельо шукає ІВАНА ГЕЛЬО, сина Василя, і МИХАЙЛА ГЕЛЬО, сина Антона, зо села Кропивники, повіт Добромиль. Пишіть на адресу:
JOSEPH HELO,
Wien III Khungasse 14/34.
Osterreich.

ТАРЗАН, ч. 1273 вибух.

„Ще лише кілька мінут" — закликав д-р Брекевз — „а нас усіх розсадить на кусні".

Тарзан знав, що він наражається на розпучливе ризико, одначе він скоро видрапався по стіні дому.

Тоді вхопив він Десію і побіг з нею наперед.

Ледви троха вони віддалилися, коли страшний вибух потряс непривітним островом.